

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

2026 №1
(10)

SAMARQAND – 2026

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

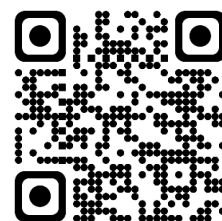
“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2026

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:	Bosh muharrir o‘rinbosari:
Juliboy ELTAZAROV <i>f.f.d., professor (O‘zbekiston)</i>	Roxila RUZMANOVA <i>f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)</i>
TAHRIRIYAT KENGASHI:	
<p>Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti rektori (O‘zbekiston);</p> <p>Hakim XUSHVAQTOV – f.m.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);</p> <p>Akmal AHATOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);</p> <p>Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Suyun KARIMOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Musa YULDASHEV – f.f.n., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p> <p>Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor (O‘zbekiston);</p>	<p>Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);</p> <p>Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);</p> <p>Elchin IBROHIMOV – f.f.d., professor (Ozarbayjon);</p> <p>Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);</p> <p>Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Shahnoza XUSHMURODOVA – DSc, professor (O‘zbekiston);</p> <p>Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Dilorom MUMINOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Zarifa XUSANOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Ahmadjon MAVLONOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Ilyos JO‘RAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Ibodullo ZUBAYDULLAYEV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Bahora YUNUSOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);</p> <p>Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston);</p> <p>Mas’ul muharrir: PhD, dotsent Zokir BAYNAZAROV (O‘zbekiston);</p> <p>Texnik xodim: Raxmatulla SHOKIROV (O‘zbekiston).</p>

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:	Заместитель главного редактора:
Жулибой ЭЛТАЗАРОВ <i>д.ф.н., профессор (Узбекистан)</i>	Рохила РУЗМАНОВА <i>к.ф.н., доцент (Узбекистан)</i>
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:	
<p>Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор, ректор Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);</p> <p>Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.м.н., профессор, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);</p> <p>Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор, проректор по международному сотрудничеству Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);</p> <p>Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент (Узбекистан);</p> <p>Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор (Узбекистан);</p> <p>Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);</p>	<p>Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);</p> <p>Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);</p> <p>Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор (Турция);</p> <p>Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор (США);</p> <p>Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);</p> <p>Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);</p> <p>Эльчин ИБРАГИМОВ – д.ф.н., профессор (Азербайджан).</p> <p>Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);</p> <p>Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Шахноза ХУШМУРОДОВА – DSc, профессор (Узбекистан);</p> <p>Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Дилором МУМИНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Зарифа ХУСАНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Ахмаджон МАВЛОНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Илёс ЖУРАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Иболулло ЗУБАЙДУЛЛАЕВ – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Бахора ЮНУСОВА – PhD, доцент (Узбекистан);</p> <p>Феруза МАНУКЯН – Phd (Узбекистан);</p> <p>Ответственный редактор: PhD, доцент Зокир БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)</p> <p>Технический персонал: Рахматулла ШОКИРОВ (Узбекистан)</p>

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)
Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)
Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);
Prof. Dr. Abduselam ARVAS (Turkey);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);
Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);
Prof. Dr. Temur KOJA OGLU (USA);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);
Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);
Prof. Dr. Elchin IBRAHIMOV (Azerbaijan);
Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);
Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Dilorom MUMINOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Zarifa KHUSANOVA (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Akhmadjon MAVLONOV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ilyos JURAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Uzbekistan);
Ass. Prof. PhD. Bakhora YUNUSOVA (Uzbekistan);
PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);
Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)
Technical staff: *Rakhmatulla SHOKIROV* (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);
Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);
Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNÖV (Özbekistan);
Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Murodkasım ABDİYEY (Özbekistan);
Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);
Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);
Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);
Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);
Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);
Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);
Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);
Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);
Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);
Prof. Dr. Elçin İBRAHİMOV (Azerbaycan);
Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);
Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);
Prof. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Dilorom MUMİNOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Zarifa HUSANOVA (Özbekistan);
Doç. Dr. Ahmadjon MAVLONOV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ilyos JÖRAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Ibodullo ZUBAYDULLAYEV (Özbekistan);
Doç. Dr. Bahora YUNUSOVA (Özbekistan);
Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);
Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)
Teknik Personel: *Rahmatullah ŞOKİROV* (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ
BOKU QURULTOYINING 100 YILLIGI

Inomjon AZIMOV	
I-Turkologiya qurultoyida yozuv masalasi.....	8
МАРАЗЫКОВ Турусбек Сейдакматович	
Бир тутумдуу жөнөкөй сүйлөмдөрдү классификациялоодо айрым бир маселелер.....	17
Elçin İBRAHİMOV	
Birinci Türkoloji qurultayda əlifba müzakirələri	27
Jo'ra Ochilovich XUDOYBERDIYEV	
Rossiyada turkologiya qurultoyini chaqirishga qilingan harakatlar	48
Emrah YILMAZ	
Türkiye'de Türkoloji'nin tarihsel seyri ve akademik inşası.....	62
Hezretgulı DURDIYEV, Kasım GAYİPOV	
Latin alfabesine geçiş sürecinde Birinci Türkoloji Kurultayı'nın stratejik rolü.....	82
TURKOLOG OLIMLAR HAYOTI	
ЮЛДАШЕВ Мусо Мухаммадиевич, ЮЛДАШЕВА Дильшода Мусаевна	
Игорь Валентинович Кормушин и его вклад в развитие тюркологии: исследовательское, организационное и международное измерения.....	90
TURKIY TILLAR VA TILSHUNOSLIKKA OID TADQIQOTLAR	
Игорь Валентинович КОРМУШИН	
О некоторых особенностях данных Махмуда Кашгари по тюркским диалектам XI в.	100
СДОБНИКОВ Вадим Витальевич	
Основные подходы к переводу священного корана на узбекский и русский языки	107
ЗУБАЙДУЛЛАЕВ Ибодулло Амриллоевич	
Роль тюркских языков как посредников в заимствовании исламской религиозной лексики в русский язык: исторический и лингвокультурологический аспекты.....	116
Narbibiş ŞAMMAÿEWA	
Frazeologik birlikleriñ sözlükde yerleşdirilişi.....	123
XOLMANOVA Zulxumor Turdiyevna	
Turkiy tillardagi lug'aviy birliklarning milliy tafakkurni aks ettirish va ma'lumot berish funksiyasi.....	130
MAVLONOV Axmadjon Xoshimovich	
Qipchoq shevasi leksikasining tarkibiy-mazmuniy tahlili.....	137
Nuriddin Abdumannonovich ALTINBOYEV	
Turk maqollarida zoonimlarning lingvomadaniy talqini: oila konsepti doirasida.....	148
Shakhnoza KHUSHMURODOVA	
The social nature of language and its role in shaping identity	156
XUSANOVA Gulasal Shuhratjon qizi	
Turli millat o'yinlari nomlarining etimologik tahlili	161
ADABIY ALOQALAR, QIYOSIY TILSHUNOSLIK VA ADABIYOTSHUNOSLIK	
SALOHİY Dilorom Isomiddin qizi	
“Boburnoma”da ayollar timsollari tadqiqi	167
Ekrem Çulfa	
21. yüzyılın Psikososyal ve pedagojik krizlerine karşı bir panzehir: Ali Şir Nevâî'nin “insan-ı kâmil” paradigması	178
Akram Haydarovich TOSHPO'LATOV	
Metamorfoza hodisasining badiiy-falsafiy ahamiyati	188
Foziljon SHUKUROV	
Isomiy Samarqandiyning “Futuh us-salotin” asarida Nizomiy dostonchilik an'alariga ergashish.....	197
MUXITDINOVA Badiya Muslihiddinovna, AXMEDOVA Baxtigul Xaitmurot qizi	
“Alpomish” dostoni va “Kitobi Dada Qo'rqut” asarida farzandsizlik motivi	205
ЮСУПОВА Шохсанам Мирзали кизи	
Прагматический анализ табуированных единиц в художественном тексте и методика интерпретации в полиэтнической аудитории.....	210
TURKIY XALQLAR TARIXI	
Zhalgas AYTURATOV, Janilsin AYTURATOVA	
İlk Karakalpak oyuncusu ve sanat emekçisi.....	217
DAVRONOV Xolbek Zokir o'g'li	
XVI asr ikkinchi yarmida Usmonli – Buxoro diplomatiyasi va unda Eron omili	225
Shoira HAMDAMOVA	
Samarqand viloyatida vaqf mulklarining boshqaruvi: Maxdumi Xorazmiy madrasasi vaqfnomasi tahlili	232

AZIZ MUSHTARIY!

Jurnalimizning ushbu soni 100 yilligini nishonlayotganimiz Birinchi Boku Turkologiya qurultoyining tarixiy va ilmiy merosi, alifbo munozaralari hamda sohaning akademik shakllanishiga bag'ishlangan teran tadqiqotlarni o'z ichiga oladi. Maqolalarning asosiy mazmunini Mahmud Koshg'ariyning dialektologik ma'lumotlaridan tortib, Qur'oni Karimning o'zbek va rus tillaridagi tarjimalariga doir asosiy yondashuvlargacha, turkiy tillardagi leksik-semantik birliklarning milliy tafakkurni aks ettirish funksiyasidan madaniy o'zlikni shakllantirishdagi lisoniy omillargacha bo'lgan keng ko'lamli mavzular tashkil etadi. Shuningdek, rus tilidagi islomiy terminologiya shakllanishida turkiy tillarning vositachilik roli, maqollardagi zoonimlarning lingvokulturologik tahlili, frazeologik birliklarning leksikografik talqini va badiiy matnlardagi tabu birliklarning pragmatik tahlili kabi o'ziga xos mavzular fanlararo uslubda tadqiq etilgan. Alisher Navoiyning "Komil inson" paradigmasi, "Boburnoma"dagi ayollar timsollari, Alpomish va Qo'rqut ota kitobidagi mushtarak motivlar hamda Nizomiy dostonchilik an'analarining Futuhu's-Salotin asaridagi akslari sinchiklab o'rganilgan. Bundan tashqari, metamorfoza hodisasining falsafiy asoslari, XVI asr Usmonli–Buxoro diplomatiyasi, Samarqanddagi vaqf mulklari boshqaruvi va qoraqalpoq sahna san'atining ilk namoyandalari kabi sotsiomadaniy tadqiqotlar turkologiya sohasiga yangi ufqlarni ochib beradi. Tahrir hay'ati sifatida turkiy dunyoning til, tarix va san'at merosiga nur sochuvchi ushbu boy ilmiy xazinani sizlarga taqdim etayotganimizdan mamnunmiz.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

This issue of our journal brings together in-depth studies focusing on the historical and scientific legacy of the First Turkology Congress in Baku, of which we celebrate the 100th anniversary, along with alphabet discussions and the academic construction of the field. The core axis of the articles ranges from Mahmud al-Kashgari's dialectological data to the fundamental approaches in the translations of the Holy Quran into Uzbek and Russian; and from the function of lexical-semantic units in reflecting national thought in Turkic languages to linguistic factors in the shaping of cultural identity. Within this framework, unique topics such as the intermediary role of Turkic languages in the formation of Islamic terminology in Russian, the linguacultural analysis of zoonyms in proverbs, the lexicographical placement of phraseological units, and the pragmatic analysis of taboo expressions in literary texts have been examined through an interdisciplinary method. Ali Şîr Nevâî's "The Perfect Human" paradigm, female figures in the Baburnama, common motifs in Alpamysh and the Book of Dede Korkut, and the reflections of the Nizami poetic tradition in the work Fütühü's-Selâtin have been meticulously analyzed. Furthermore, sociocultural studies such as the philosophical background of the metamorphosis phenomenon, 16th-century Ottoman–Bukhara diplomacy, the management of waqf properties in Samarkand, and the pioneers of Karakalpak performing arts open new windows for Turkology research. As the Editorial Board, we take great pride in presenting this rich heritage that sheds light on the linguistic, historical, and artistic legacy of the Turkic world.

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Dergimizin bu sayısı; 100. yılını idrak ettiğimiz Bakü Birinci Türkoloji Kurultayı'nın tarihsel ve bilimsel mirası, alfabe tartışmaları ve sahanın akademik inşası üzerine odaklanan derinlikli çalışmaları bir araya getirmektedir. Yazıların ana eksenini; Mahmut Kaşgarlı'nın diyalektolojik verilerinden Kur'an-ı Kerim'in Özbekçe ve Rusça tercümelerindeki temel yaklaşımlara, Türk lehçelerindeki leksik-semantik birimlerin milli tefekkürü yansıtma işlevinden kültürel kimliğin şekillenmesindeki dilsel faktörlere kadar geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Bu çerçevede; Türk dillerinin Rusçadaki İslami terminolojinin oluşumundaki aracı rolü, atasözlerindeki zoonimlerin lingvokültürel tahlili, frazeolojik birimlerin leksikografik yerleşimi ve edebî metinlerdeki tabu ifadelerin pragmatik analizi gibi özgün konular disiplinlerarası bir yöntemle incelenmiştir. Ali Şîr Nevâî'nin "İnsan-ı Kâmil" paradigması, Babürnâme'deki kadın timsalleri, Alpamyş ve Kitab-ı Dede Korkut'taki ortak motifler ile Nizâmî destancılık geleneğinin Fütühü's-Selâtin eserindeki akisleri titizlikle irdelenmiştir. Ayrıca metamorfoz hadisesinin felsefi arka planı, XVI. yüzyıl Osmanlı-Buhara diplomasisi, Semerkant'taki vakıf yönetimi ve Karakalpak sahne sanatlarının öncü isimleri gibi sosyokültürel çalışmalar, Türkoloji araştırmalarına yeni pencereler açmaktadır. Yayın Kurulu olarak; Türk dünyasının dil, tarih ve sanat mirasına ışık tutan bu zengin birikimi sizlerle buluşturmanın kıvancını yaşıyoruz.

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

В данный номер журнала включены исследования, посвященные историческому и научному наследию Первого Бакинского тюркологического съезда, 100-летие которого мы празднуем в текущем году, дебатам об алфавите и академическому становлению тюркологии. В центре внимания — широкий спектр тем: от диалектологических сведений Махмуда Кашгари до основных подходов к переводам Корана на узбекский и русский языки, от функции отражения национального сознания лексико-семантических единиц в тюркских языках до языковых факторов лультурного самосознания. Кроме того, в междисциплинарном аспекте исследованы такие темы, как посредническая функция тюркских языков в формировании исламской терминологии в русском языке, лингвокультурологический анализ зоонимов в пословицах. В выпуске основательно изучены парадигма «Совершенного человека» Алишера Навои, женские образы «Бабур-наме», общие мотивы в поэме «Алпамыш» и «Книге моего деда Коркута», а также традиции поэмотворчества Низами в произведении «Футух ус-салатин». Философские основы явления метаморфозы, вопросы Османско-Бухарской дипломатии XVI века, вакуфного управления в Самарканде, исследование первых представителей каракалпакского сценического искусства и другие социокультурные исследования открывают новые горизонты в тюркологии. Редакционная коллегия рада представить вам это богатое наследие, освещающее язык, историю и искусство тюркского мира.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

21. YÜZYILIN PSİKO-SOSYAL VE PEDAGOJİK KRİZLERİNE KARŞI BİR PANZEHİR: ALİ ŞİR NEVÂÎ’NİN “İNSAN-I KÂMİL” PARADİGMASI

Prof. Dr. Ekrem Çulfa,
Brüksel Başkent Üniversitesi
(İstanbul, Türkiye)

E-mail: ekremculfa@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5030-3980

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19695063>

Özet

21. yüzyıl, insanlık tarihinin en hızlı teknolojik dönüşümlerinden birine sahne olurken aynı zamanda derin psikososyal ve pedagojik krizlerin ortaya çıktığı bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Dijitalleşme, küreselleşme ve bireyselleşme süreçleri bireylerin bilgiye erişimini kolaylaştırmış; ancak aynı zamanda anlam, kimlik ve aidiyet duygularında önemli aşınmalar meydana getirmiştir. Modern psikoloji literatürü depresyon, anksiyete ve yalnızlık gibi ruh sağlığı sorunlarının küresel ölçekte artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, teknolojik ilerleme ile insanın psikolojik ve ahlaki gelişimi arasındaki dengenin bozulduğunu göstermektedir.

Bu makale, 15. yüzyıl Türk-İslam düşünce dünyasının en önemli temsilcilerinden biri olan Ali Şir Nevâî’nin (1441-1501) insan, eğitim ve toplum anlayışını modern psikoloji, pedagoji ve sosyoloji perspektiflerinden yeniden yorumlamayı amaçlamaktadır. Nevâî genellikle Türk dilinin edebî gücünü ortaya koyan büyük bir şair olarak tanınsa da onun düşünce sistemi yalnızca edebiyatla sınırlı değildir. Nevâî aynı zamanda insan psikolojisi, karakter eğitimi, toplum düzeni ve kültürel kimlik üzerine derin fikirler geliştirmiş bir düşünürdür.

Bu çalışmada Nevâî’nin düşünce sisteminin merkezinde yer alan “İnsan-ı Kâmil” kavramı, modern psikolojideki kendini gerçekleştirme (self-actualization), psikolojik dayanıklılık (resilience) ve öz farkındalık (self-awareness) gibi kavramlarla karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Ayrıca Nevâî’nin *Mahbûbü’l-Kulûb* adlı eserinde ortaya koyduğu karakter eğitimi ve toplumsal sorumluluk anlayışı modern eğitim teorileri ile ilişkilendirilmiştir.

Makalenin temel argümanı, Nevâî’nin düşünce sisteminin yalnızca tarihsel bir kültür mirası olmadığı; aynı zamanda modern çağın psikososyal krizlerine karşı uygulanabilir bir insan ve eğitim modeli sunduğudur. Bu bağlamda Nevâî’nin insan anlayışı, bireysel gelişim ile toplumsal sorumluluk arasında denge kuran bütüncül bir paradigma olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Ali Şir Nevâî, İnsan-ı Kâmil, pozitif psikoloji, karakter eğitimi, kültürel kimlik, psikolojik dayanıklılık, modern pedagojik yaklaşımlar.*

XXI ASRNING PSIXOSOTSIAL VA PEDAGOGİK İNQİROZLARIGA QARSHI YECHIM: ALISHER NAVOIY “KOMIL INSON” PARADİGMASI

Prof. Dr. Ekrem Chulfa,
Bryussel Boshkent universiteti
(İstanbul, Turkiya)

Annotatsiya

XXI asr insoniyat tarixidagi eng tezkor texnologik o‘zgarishlardan biriga guvoh bo‘lishi bilan birga, chuqur psixosotsial va pedagogik inqirozlar yuzaga kelgan davr sifatida ham e’tiborni tortadi. Raqamlashtirish, globallashev va individuallashev jarayonlari shaxslarning axborotga kirishini osonlashtirdi, biroq ayni paytda ma’no, identitet va mansublik tuyg‘ularida sezilarli

darajada yemirilishlarga olib keldi. Zamonaviy psixologiya adabiyotlarida depressiya, tashvish (anksiyete) va yolgʻizlik kabi ruhiy salomatlik muammolarining global miqyosda ortib borayotgani qayd etilmoqda. Bu holat texnologik taraqqiyot bilan insonning psixologik va axloqiy rivoji oʻrtasidagi muvozanat izdan chiqqanini koʻrsatadi.

Mazkur maqola XV asr turk-islom tafakkurining yirik vakillaridan biri boʻlgan Alisher Navoiy (1441–1501)ning inson, taʼlim va jamiyat haqidagi qarashlarini zamonaviy psixologiya, pedagogika va sotsiologiya nuqtayi nazaridan qayta talqin etishni maqsad qiladi. Navoiy odatda turk tilining adabiy salohiyatini namoyon etgan buyuk shoir sifatida tanilsa-da, uning fikriy tizimi faqat adabiyot bilan cheklanmaydi. U inson psixologiyasi, xarakter tarbiyasi, jamiyat tuzilishi va madaniy identitet masalalari yuzasidan chuqur qarashlarga ega boʻlgan mutafakkirdir.

Ushbu tadqiqotda Navoiy tafakkurining markazida turuvchi “Komil inson” konsepsiyasi zamonaviy psixologiyadagi oʻzini roʻyobga chiqarish (self-actualization), psixologik barqarorlik (resilience) va oʻzini anglash (self-awareness) kabi tushunchalar bilan qiyosiy tahlil qilinadi. Shuningdek, uning “Mahbub ul-qulub” asarida bayon etilgan xarakter tarbiyasi va ijtimoiy masʼuliyat gʻoyalari zamonaviy taʼlim nazariyalari bilan bogʻliq holda koʻrib chiqiladi.

Maqolaning asosiy gʻoyasi shundan iboratki, Navoiy tafakkuri nafaqat tarixiy-madaniy meros, balki zamonaviy psixosotsial muammolarga nisbatan amaliy yechimlar taklif eta oladigan inson va taʼlim modelini ham oʻzida mujassam etadi. Shu jihatdan Navoiy qarashlari shaxsiy rivojlanish bilan ijtimoiy masʼuliyat oʻrtasida muvozanatni taʼminlovchi yaxlit paradigma sifatida baholanadi.

Kalit soʻzlar: *Alisher Navoiy, komil inson, pozitiv psixologiya, xarakter tarbiyasi, madaniy identitet, psixologik barqarorlik, zamonaviy pedagogik yondashuvlar.*

AN ANTIDOTE TO THE PSYCHOSOCIAL AND PEDAGOGICAL CRISES OF THE 21ST CENTURY: ALISHER NAVOI'S “PERFECT HUMAN” PARADIGM

Prof. Dr. Ekrem Culfa,
Brussels Capital University
(Istanbul, Turkey)

Abstract

The 21st century is marked not only by one of the fastest technological transformations in human history but also by profound psychosocial and pedagogical crises. Processes such as digitalization, globalization, and individualization have facilitated access to information; however, they have also led to significant erosion in individuals' sense of meaning, identity, and belonging. Contemporary psychological literature indicates a global increase in mental health issues such as depression, anxiety, and loneliness. This situation reflects a disruption in the balance between technological advancement and the psychological and moral development of human beings.

This article aims to reinterpret Ali Shir Nava'i's (1441–1501) views on human nature, education, and society through the lenses of modern psychology, pedagogy, and sociology. Although Nava'i is widely recognized as a great poet who demonstrated the literary power of the Turkic language, his intellectual system extends far beyond literature. He was also a profound thinker who developed significant ideas on human psychology, character education, social order, and cultural identity.

In this study, the concept of “Perfect Human” (Insan-i Kamil), which occupies a central place in Nava'i's thought, is examined comparatively with modern psychological concepts such as self-actualization, resilience, and self-awareness. Furthermore, the ideas of character education

and social responsibility presented in his work, *Mahbub al-Qulub*, are analyzed in relation to contemporary educational theories.

The main argument of the article is that Nava’i’s intellectual system is not merely a historical cultural heritage, but also offers a practical model of human development and education applicable to the psychosocial crises of the modern age. In this context, his understanding of the human being is seen as a holistic paradigm that balances individual development and social responsibility.

Key words: *Ali Shir Nava’i, Perfect Human (Insan-i Kamil), positive psychology, character education, cultural identity, psychological resilience, modern pedagogical approaches.*

1. GİRİŞ

Modern Paradigma ve Nevâî’nin Medeniyet Tasavvuru

İnsanlık tarihi bazı dönemlerde yalnızca teknolojik ya da ekonomik dönüşümler yaşamaz; aynı zamanda zihinsel ve kültürel kırılmaların yaşandığı derin değişim süreçlerine sahne olur. 21. yüzyıl tam da böyle bir dönemi temsil etmektedir. Yapay zekâ, biyoteknoloji, genetik mühendisliği ve dijital iletişim teknolojileri insan yaşamının neredeyse bütün alanlarını dönüştürmüştür. İnsanlar tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar hızlı bilgi üretebilmekte ve bu bilgiye ulaşabilmektedir.

Ancak paradoksal bir durum ortaya çıkmıştır. Bilginin artışı insanın mutluluğunu aynı ölçüde artırmamıştır. Aksine birçok araştırma modern toplumlarda depresyon, yalnızlık ve kimlik krizinin hızla arttığını göstermektedir (Twenge, 2017). Bu durum modern toplumun temel bir çelişmesini ortaya koymaktadır:

Teknolojik ilerleme, insanın ruhsal gelişimiyle aynı hızda ilerlememektedir.

Bu çelişki yalnızca psikolojik değil aynı zamanda sosyolojik bir krizi de beraberinde getirmiştir. Küreselleşme ve dijital kültür bireylerin geleneksel kimlik yapılarından uzaklaşmasına yol açmış; aile, mahalle ve topluluk gibi sosyal bağların zayıflaması bireyin yalnızlaşmasına neden olmuştur (Bauman, 2000).

Tam da bu noktada insanlık tarihinin düşünsel mirasına yeniden dönmek önemli hale gelmektedir. Modern toplumun karşı karşıya olduğu sorunların bazıları aslında insanlık tarihinin farklı dönemlerinde de yaşanmıştır. Bu nedenle geçmiş düşünürlerin geliştirdiği insan ve toplum modelleri günümüz için önemli ipuçları sunabilir.

Türk-İslam düşünce dünyasının önemli temsilcilerinden biri olan Ali Şir Nevâî bu bağlamda dikkat çekici bir figürdür. Nevâî genellikle Türk dilinin gelişimine yaptığı katkılarla tanınan bir şair olarak bilinse de onun eserleri yalnızca edebî metinlerden ibaret değildir. Nevâî aynı zamanda insan psikolojisi, ahlak felsefesi ve eğitim üzerine kapsamlı fikirler geliştirmiş bir düşünürdür (Köprülü, 1998).

Nevâî’nin yaşadığı dönem olan 15. yüzyıl Orta Asya özellikle Herat şehri etrafında şekillenen güçlü bir kültürel hareketin merkezidir. Tarihçiler bu dönemi “Herat Rönesansı” olarak adlandırmaktadır. Bu dönemde sanat, bilim ve edebiyat büyük bir gelişim göstermiş; medreseler ve kütüphaneler bilgi üretiminin merkezi haline gelmiştir (Subtelny, 2007).

Nevâî bu entelektüel atmosfer içinde yetişmiş ve eserlerinde insanın hem bireysel hem de toplumsal gelişimini hedefleyen bütüncül bir düşünce sistemi ortaya koymuştur.

Bu düşünce sisteminin merkezinde **İnsan-ı Kâmil** kavramı yer alır.

Tasavvuf geleneğinde İnsan-ı Kâmil kavramı insanın ruhsal ve ahlaki açıdan olgunlaşmasını ifade eder. Nevâî bu kavramı yalnızca mistik bir ideal olarak değil aynı zamanda toplum düzeninin temelini oluşturan bir insan modeli olarak ele almıştır.

Bu modele göre olgun insan:

- kendini tanıyan
- ahlaki sorumluluk taşıyan
- topluma hizmet eden
- estetik ve kültürel duyarlılığa sahip bir bireydir

Modern psikoloji perspektifinden bakıldığında bu modelin **Maslow’un kendini gerçekleştirme teorisi, Frankl’in anlam arayışı yaklaşımı ve pozitif psikoloji literatürü** ile güçlü paralellikler taşıdığı görülmektedir.

2. 21. YÜZYILIN PSİKO-SOSYAL KRİZLERİ

Modern toplumun karşı karşıya olduğu krizler yalnızca ekonomik veya politik değildir. Aslında en derin kriz insanın iç dünyasında yaşanmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre depresyon günümüzde küresel ölçekte en yaygın ruh sağlığı sorunlarından biri haline gelmiştir (WHO, 2022). Özellikle gençler arasında anksiyete ve yalnızlık oranlarının hızla arttığı görülmektedir.

Bu durumun arkasında birçok faktör bulunmaktadır.

Anlam Krizi

Modern birey bilgi ve teknoloji açısından büyük imkanlara sahip olsa da yaşamın anlamı konusunda ciddi bir belirsizlik yaşamaktadır. Avusturyalı psikiyatrist Viktor Frankl bu durumu “varoluşsal boşluk” kavramıyla açıklamaktadır (Frankl, 1985).

Frankl’a göre insanın temel motivasyonu haz veya güç değildir; **anlam arayışıdır**. İnsan hayatında anlam bulamadığında psikolojik boşluk ortaya çıkar.

Kimlik Krizi

Modern toplumda bireylerin kimlik yapıları giderek daha karmaşık hale gelmiştir. Geleneksel toplumlarda bireylerin kimliği büyük ölçüde aile, din ve kültür tarafından belirlenirken modern toplumlarda bireyler kendi kimliklerini oluşturmak zorunda kalmaktadır.

Bu durum bireysel özgürlüğü artırsa da aynı zamanda kimlik karmaşası yaratabilmektedir.

Aidiyet Krizi

Sosyolog Émile Durkheim modern toplumlarda sosyal bağların zayıflamasıyla ortaya çıkan durumu **anomi** kavramıyla açıklamıştır (Durkheim, 1897/2002). Anomi, toplumun ortak değerlerinin zayıflaması sonucu bireylerin yön­süzleşmesi anlamına gelir.

Bu bağlamda modern toplum üç temel kriz yaşamaktadır:

1. anlam krizi
2. kimlik krizi
3. aidiyet krizi

Nevâî’nin düşünce sistemi bu üç krize karşı güçlü bir insan modeli sunmaktadır.

3. NEVÂÎ’DE İNSAN ANLAYIŞI

Nevâî’ye göre insan yalnızca biyolojik bir varlık değildir. İnsan çok katmanlı bir varlıktır ve üç temel boyuta sahiptir:

- beden
- akıl
- gönül

Bu üçlü yapı insanın biyolojik, bilişsel ve duygusal yönlerini temsil eder.

Tasavvuf düşüncesinde insan sıklıkla **mikrokozmos** yani “küçük evren” olarak tanımlanır. Bu anlayışa göre evrende var olan düzenin bir yansıması insanın iç dünyasında da bulunmaktadır.

Modern psikolojide ortaya çıkan **holistik insan yaklaşımı** da insanı yalnızca fiziksel özellikleriyle değil; zihinsel, duygusal ve sosyal boyutlarıyla birlikte ele almaktadır (Engel, 1977).

Nevâî'nin eserlerinde insanın iç dünyası sıklıkla **gönül** kavramıyla ifade edilir. Gönül yalnızca duyguların merkezi değildir; aynı zamanda insanın vicdanını ve manevi bilincini temsil eder.

Bu nedenle Nevâî'ye göre gerçek eğitim yalnızca zihni değil aynı zamanda gönlü de eğitmelidir.

4. İNSAN-I KÂMİL PARADİGMASI

Nevâî'nin düşünce sisteminin merkezinde yer alan İnsan-ı Kâmil kavramı insanın ahlaki ve ruhsal açıdan olgunlaşmasını ifade eder.

Modern psikolojide bu kavrama en yakın teori Abraham Maslow'un geliştirdiği **kendini gerçekleştirme teorisidir** (Maslow, 1943).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi modeline göre insan gelişimi beş temel aşamadan oluşur:

1. fizyolojik ihtiyaçlar
2. güvenlik ihtiyacı
3. aidiyet ihtiyacı
4. saygı ihtiyacı
5. kendini gerçekleştirme

Maslow'un modelinde en üst basamak olan kendini gerçekleştirme bireyin potansiyelini en üst düzeyde kullanmasını ifade eder.

Nevâî'nin İnsan-ı Kâmil modeli de benzer şekilde insanın ruhsal ve ahlaki potansiyelinin olgunlaşmasını hedefler.

Ancak Nevâî'nin modeli yalnızca bireysel başarıya odaklanmaz. Bu modelde bireyin toplumsal sorumluluğu da son derece önemlidir.

Nevâî'ye göre gerçek olgunluk bireyin yeteneklerini toplum yararına kullanmasıyla ortaya çıkar.

Bu yaklaşım modern psikolojide “meaningful life” yani **anamlı yaşam** kavramıyla yakından ilişkilidir (Seligman, 2011).

3.5 Dil ve Kültür Eğitimi

Nevâî yalnızca bir şair veya devlet adamı değil, aynı zamanda dilin bir milletin ruhu olduğunu kavrayan güçlü bir kültür düşünürüdür. Ona göre dil yalnızca iletişim aracı değildir; bir milletin hafızası, düşünce biçimi ve kimlik haritasıdır.

Dil kaybolduğunda yalnızca kelimeler kaybolmaz; değerler, dünya görüşleri ve kültürel kodlar da zayıflar.

Nevâî'nin en önemli eserlerinden biri olan *Muhakemetü'l-Lugateyn* bu bakımdan son derece dikkat çekicidir. Bu eserinde Türkçenin ifade gücünü savunmuş ve Türkçenin edebiyat dili olarak zenginliğini ortaya koymuştur.

Modern dilbilim ve bilişsel bilim araştırmaları da dil ile düşünce arasındaki ilişkiyi güçlü biçimde ortaya koymaktadır. Edward Sapir ve Benjamin Lee Whorf tarafından geliştirilen Sapir-Whorf hipotezine göre dil, insanların dünyayı algılama biçimini önemli ölçüde etkiler.

Bu yaklaşım Nevâî'nin sezgisel olarak ortaya koyduğu düşüncelerle oldukça uyumludur. Ona göre bir millet kendi dilinde düşünmediği zaman zihinsel bağımsızlığını kaybetmeye başlar.

Bu nedenle Nevâî'nin eğitim anlayışında dil eğitimi yalnızca akademik bir konu değildir; aynı zamanda kültürel kimliğin korunmasıyla ilgilidir.

4. NEVÂÎ'DE TOPLUM VE MEDENİYET TASAVVURU

Nevâî'nin düşünce sistemi yalnızca bireyin iç dünyasına odaklanmaz. O aynı zamanda toplumun nasıl sağlıklı bir şekilde organize edilmesi gerektiği üzerine de önemli fikirler geliştirmiştir.

Nevâî'ye göre toplum bir organizma gibidir. Bu organizmanın sağlıklı olabilmesi için bireylerin yalnızca kendi çıkarlarını değil, aynı zamanda ortak iyiliği de gözetmesi gerekir.

Modern sosyolojide bu yaklaşım “toplumsal sermaye” kavramıyla açıklanmaktadır. Robert Putnam'a göre toplumların gelişmişlik düzeyini belirleyen en önemli faktörlerden biri bireyler arasındaki güven ilişkileridir.

Nevâî'nin eserlerinde güven, adalet ve merhamet toplumsal düzenin temel taşları olarak görülür.

Bir toplumda adalet zayıfladığında güven azalır; güven azaldığında ise sosyal bağlar çözülmeye başlar.

Bu durum sosyolog Durkheim'ın tanımladığı anomi kavramıyla oldukça benzerlik göstermektedir.

Nevâî'nin toplum anlayışında üç temel ilke öne çıkar:

1. Adalet
2. Ahlak
3. Bilgelik

Bu üç unsur bir araya geldiğinde sağlıklı bir toplum yapısı oluşur.

5. KÜRESELLEŞME ÇAĞINDA KÜLTÜREL BAĞIŞIKLIK

21.yüzyıl yalnızca teknolojik dönüşümlerin değil, aynı zamanda kültürel dönüşümlerin de yaşandığı bir dönemdir.

Küreselleşme sayesinde farklı kültürler birbirleriyle yoğun biçimde etkileşime girmektedir. Bu durum birçok açıdan zenginleştirici olsa da aynı zamanda kültürel kimliklerin zayıflaması riskini de beraberinde getirmektedir.

Bu noktada “kültürel bağışıklık” kavramı önem kazanır.

Kültürel bağışıklık bir toplumun kendi değerlerini koruyarak değişime uyum sağlayabilme kapasitesini ifade eder.

Nevâî'nin düşünce sistemi bu bağışıklığın nasıl oluşturulabileceğine dair önemli ipuçları sunar.

Nevâî'ye göre güçlü bir kültür üç temel unsur üzerine kuruludur:

- Dil
- Ahlak
- Eğitim

Bu üç unsur zayıfladığında toplumlar dış etkiler karşısında kırılgan hale gelir.

Modern kültürel çalışmalar alanında yapılan araştırmalar da benzer sonuçlara ulaşmaktadır. Kültürel süreklilik güçlü olan toplumlar sosyal krizlere karşı daha dirençli olmaktadır.

6. NEVÂÎ'NİN DÜŞÜNCESİNİN MODERN PSİKOLOJİ İLE KESİŞİM NOKTALARI

Nevâî'nin eserleri incelendiğinde modern psikoloji literatürüyle birçok paralellik görülmektedir.

Bu paralellikler birkaç temel başlık altında toplanabilir.

Kendini Gerçekleştirme

Abraham Maslow’un kendini gerçekleştirme teorisi bireyin potansiyelini en üst düzeyde kullanmasını ifade eder.

Nevâî’nin İnsan-ı Kâmil modeli de benzer şekilde insanın ruhsal ve ahlaki potansiyelini geliştirmeyi hedefler.

Anlam Arayışı

Viktor Frankl’ın logoterapi yaklaşımı insanın temel motivasyonunun anlam arayışı olduğunu savunur.

Nevâî’ye göre de insanın değeri yalnızca maddi başarıyla değil, hayatına kattığı anlamla ölçülür.

Psikolojik Dayanıklılık

Pozitif psikolojide resilience olarak adlandırılan psikolojik dayanıklılık kavramı bireyin zorluklara karşı esnek kalabilmesini ifade eder.

Nevâî bu durumu sabır kavramıyla açıklamıştır.

Öz Şefkat

Modern psikoloji literatüründe Kristin Neff tarafından geliştirilen öz-şefkat kavramı bireyin kendisine karşı anlayışlı olması anlamına gelir.

Nevâî’nin düşünce sisteminde insanın kendi kusurlarını fark edip kendini geliştirmesi önemli bir yer tutar. Bu yaklaşım öz-şefkat kavramıyla benzer bir psikolojik temele sahiptir.

7. EĞİTİM, PSİKOLOJİ VE MEDENİYET ARASINDAKİ KÖPRÜ

Nevâî’nin düşünce sistemi incelendiğinde onun üç alan arasında güçlü bir bağ kurduğu görülür:

1. Eğitim
2. Ahlak
3. Toplumsal düzen

Modern dünyada bu üç alan çoğu zaman birbirinden kopuk şekilde ele alınmaktadır.

Eğitim kurumları bilgi üretir, fakat karakter eğitimi geri planda kalabilir.

Psikoloji bireyin iç dünyasına odaklanır, fakat toplumsal bağlar yeterince dikkate alınmayabilir.

Sosyoloji ise toplum yapısını inceler, fakat bireyin içsel gelişimine yeterince odaklanmayabilir.

Nevâî’nin düşünce sistemi bu üç alanı birleştiren bütüncül bir perspektif sunar.

8. 21. YÜZYIL İÇİN NEVÂÎ MODELİ

Bugünün dünyasında teknolojik gelişmeler insanın hayatını kolaylaştırmış olsa da psikolojik sorunlar azalmamıştır.

Depresyon, yalnızlık ve kimlik krizleri modern toplumlarda giderek artmaktadır.

Bu noktada Nevâî’nin İnsan-ı Kâmil paradigması yeni bir insan modeli sunabilir.

Bu model şu temel özellikleri içerir:

- Kendini tanıyan insan
- Ahlaki sorumluluk taşıyan insan
- Topluma katkı sunan insan
- Estetik duyarlılığa sahip insan
- Anlam arayışı güçlü insan

Bu özellikler yalnızca bireysel mutluluğu değil, aynı zamanda toplumsal uyumu da güçlendirebilir.

9. NEVÂÎ DÜŞÜNÇESİNİN TARİHSEL VE ENTELEKTÜEL ARKA PLANI

Ali Şir Nevâî, Türk-İslam medeniyet tarihinde yalnızca edebi bir şahsiyet değil, aynı zamanda kültürel ve entelektüel bir mimar olarak kabul edilmektedir. Onun düşünce dünyasını anlamak için yaşadığı tarihsel bağlamı dikkate almak gerekir. 15. yüzyıl Orta Asyası özellikle Herat merkezli kültürel bir canlanma dönemine sahne olmuştur. Bu dönem sanat, mimari, edebiyat ve bilim alanlarında önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönemdir.

Nevâî bu kültürel atmosfer içerisinde yetişmiş ve devlet adamı, şair ve düşünür kimliklerini bir arada taşımıştır. Türk edebiyatı ve kültür tarihi üzerine kapsamlı çalışmalar yapan araştırmacılar Nevâî'nin yalnızca edebi üretimiyle değil, aynı zamanda toplumun kültürel kimliğini güçlendiren bir fikir adamı olarak da değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Türk edebiyatı araştırmacısı Ömer Faruk Akün, Nevâî'nin yalnızca bir şair değil aynı zamanda Türk dilinin kültürel bir kimlik taşıyıcısı olduğunu vurgulamaktadır. Akün'e göre Nevâî, Türkçeyi yalnızca edebiyat dili haline getirmekle kalmamış; aynı zamanda dil üzerinden kültürel özgüven inşa etmiştir (Akün, 1989).

Benzer şekilde Nevâî üzerine yapılan klasik araştırmalardan biri olan çalışmasında Agâh Sırrı Levend, Nevâî'nin düşünce sisteminin üç temel eksen üzerinde şekillendiğini belirtir:

1. insanın ahlaki olgunlaşması
2. toplumun adalet temelinde düzenlenmesi
3. kültürel kimliğin korunması

Levend'e göre Nevâî'nin eserleri yalnızca estetik kaygılarla yazılmış edebi metinler değildir; aynı zamanda insanın karakter gelişimini hedefleyen öğretici metinlerdir (Levend, 1965).

10. NEVÂÎ'DE SOSYAL ETİK VE TOPLUM FELSEFESİ

Nevâî'nin düşünce sisteminin önemli boyutlarından biri sosyal etik anlayışıdır. Bu anlayış bireyin yalnızca kendisini değil, aynı zamanda toplumu da düşünmesini gerektirir.

Türk dili ve edebiyatı araştırmacısı Kemal Eraslan Nevâî'nin eserlerinde toplumsal sorumluluk bilincinin güçlü biçimde vurgulandığını belirtmektedir. Eraslan'a göre Nevâî'ye göre ahlaki olgunluk yalnızca bireysel bir erdem değildir; aynı zamanda toplumsal düzenin temelidir (Eraslan, 1993).

Nevâî'nin eserlerinde sıklıkla karşılaşılan temel değerler şunlardır:

- adalet
- merhamet
- doğruluk
- tevazu
- hizmet bilinci

Bu değerler yalnızca bireysel karakter özellikleri olarak değil, aynı zamanda toplumun sürdürülebilirliği için gerekli etik ilkeler olarak ele alınmaktadır.

Modern sosyoloji literatüründe toplumsal dayanışmayı güçlendiren bu tür değerler “normatif bütünlük” kavramıyla açıklanmaktadır. Bir toplumda ortak değerler güçlü olduğunda sosyal bağlar güçlenir ve bireyler arasında güven ilişkisi gelişir.

Nevâî'nin düşünce sistemi bu bakımdan modern sosyolojik teorilerle önemli paralellikler göstermektedir.

11. NEVÂÎ VE AHLAK EĞİTİMİ

Nevâî'nin eserlerinde dikkat çeken önemli unsurlardan biri de karakter eğitimine verdiği önemdir. Nevâî'ye göre eğitim yalnızca bilgi kazandırma süreci değildir; aynı zamanda insanın ahlaki gelişimini destekleyen bir süreçtir.

Bu düşünce özellikle Nevâî'nin önemli eserlerinden biri olan Hayretü'l-Ebrâr adlı eserinde açık biçimde görülmektedir. Bu eser didaktik bir mesnevi olup ahlaki ve toplumsal değerleri anlatan hikâyeler içermektedir.

Nevâî bu eserinde insanın içsel arınma sürecini ve karakter gelişimini ele alır. Hikâyeler aracılığıyla insanın kibir, hırs ve bencillik gibi zayıflıklarıyla nasıl mücadele etmesi gerektiğini anlatır.

Bu yaklaşım modern eğitim bilimlerinde “karakter eğitimi” olarak adlandırılan pedagojik yaklaşımla büyük ölçüde örtüşmektedir.

Eğitim bilimleri alanında yapılan araştırmalar karakter eğitiminin öğrencilerin yalnızca akademik başarılarını değil aynı zamanda sosyal uyumlarını ve psikolojik dayanıklılıklarını da artırdığını göstermektedir.

Bu bağlamda Nevâî'nin pedagojik yaklaşımı günümüz eğitim sistemleri için de önemli bir referans kaynağı olarak değerlendirilebilir.

12. KLASİK TÜRK DÜŞÜNÜRLERİ VE PEDAGOJİ

Türk düşünce tarihinde eğitim felsefesi yalnızca modern dönemde ortaya çıkmış bir alan değildir. Klasik dönem Türk mütefekkirleri de eğitim ve insan yetiştirme üzerine önemli fikirler geliştirmiştir.

Eğitim araştırmacısı Hasan Özcan klasik Türk düşünürlerinin eğitim anlayışını inceleyen çalışmasında Nevâî'nin pedagojik yaklaşımının üç temel özelliğe sahip olduğunu belirtir (Özcan, 2025):

1. ahlaki gelişimi merkeze alması
2. bireyin içsel farkındalığını geliştirmesi
3. toplum yararını gözetmesi

Özcan'a göre Nevâî'nin eğitim anlayışı bireyi yalnızca mesleki becerilerle donatmayı amaçlamaz; aynı zamanda bireyin karakterini ve vicdanını geliştirmeyi hedefler.

Bu yaklaşım modern eğitim teorilerinde giderek önem kazanan “bütüncül eğitim modeli” ile büyük ölçüde örtüşmektedir.

13. NEVÂÎ DÜŞÜNÇESİNİN MODERN PSİKOTERAPİ İLE İLİŞKİSİ

Nevâî'nin insan anlayışı modern psikoterapi yaklaşımlarıyla da çeşitli paralellikler göstermektedir. Özellikle insanın içsel gelişimine yaptığı vurgu psikolojik danışmanlık ve terapi yaklaşımlarında önemli bir yere sahiptir.

Çağdaş psikoterapi literatüründe insanın yalnızca semptomlarının değil, aynı zamanda yaşam anlamının ve değerlerinin de ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bu bağlamda Nevâî'nin düşünce sistemi modern terapi yaklaşımlarına ilham verebilecek niteliktedir.

Modern psikoterapi perspektifinden Nevâî düşüncesini ele alan çalışmasında Ekrem Çulfa Nevâî'nin insan anlayışının özellikle üç psikolojik boyutla ilişkilendirilebileceğini belirtmektedir (Çulfa, 2026):

1. öz farkındalık
2. ahlaki sorumluluk
3. anlam arayışı

Çulfa'ya göre Nevâî'nin düşüncesi modern terapide kullanılan birçok yaklaşım ile uyum göstermektedir. Özellikle varoluşçu terapi ve logoterapi yaklaşımları Nevâî'nin insan anlayışıyla önemli paralellikler taşımaktadır.

Nevâî'nin düşüncesinde insanın içsel dönüşümü yalnızca bireysel bir süreç değildir; aynı zamanda toplumsal sorumluluk bilinciyle tamamlanan bir gelişim sürecidir.

14. NEVÂÎ'NİN DÜŞÜNCE SİSTEMİNİN MODERN ÖNEMİ

Modern toplum hız, rekabet ve bireysel başarı üzerine kurulmuş bir yaşam modeli üretmiştir. Bu model ekonomik açıdan güçlü sonuçlar üretmiş olsa da insanın ruhsal ihtiyaçlarını her zaman karşılayamamaktadır.

Nevâî'nin düşünce sistemi bu noktada denge sağlayan bir perspektif sunmaktadır.

Nevâî'ye göre insanın gelişimi üç temel boyutta gerçekleşmelidir:

- zihinsel gelişim
- ahlaki gelişim
- ruhsal gelişim

Bu üç boyut arasında denge kurulmadığında bireyin iç dünyasında boşluk oluşabilir.

Modern psikoloji literatürü de bireyin yalnızca bilişsel becerilerinin değil aynı zamanda duygusal ve sosyal becerilerinin de gelişmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Dolayısıyla Nevâî'nin düşünce sistemi modern insanın karşı karşıya olduğu psikolojik ve kültürel krizlere karşı önemli bir referans noktası oluşturabilir.

SONUÇ

Ali Şîr Nevâî'nin düşünce sistemi çoğu zaman yalnızca edebiyat tarihinin bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Oysa onun eserleri incelendiğinde insan psikolojisi, eğitim felsefesi ve toplum düzeni üzerine son derece derin fikirler içerdiği görülmektedir.

Nevâî'nin İnsan-ı Kâmil paradigması modern psikolojide yer alan kendini gerçekleştirme, psikolojik dayanıklılık ve anlam arayışı kavramlarıyla güçlü paralellikler taşımaktadır.

Aynı zamanda onun eğitim anlayışı karakter gelişimini merkeze alan modern pedagojik yaklaşımlarla da uyumludur.

Bu nedenle Nevâî'nin düşünce sistemi yalnızca tarihsel bir miras değil, aynı zamanda 21. yüzyılın psikososyal krizlerine karşı güçlü bir entelektüel kaynak olarak değerlendirilebilir.

Teknoloji çağında insanın en büyük ihtiyacı belki de daha fazla bilgi değil, daha fazla bilgeliktir.

Nevâî'nin düşüncesi tam da bu noktada bize önemli bir hatırlatma yapar:

Bilgi insanı güçlü yapabilir.

Fakat bilgelik insanı insan yapar.

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Akün, Ö. F. (1989). Ali Şîr Nevâyî. TDV İslâm Ansiklopedisi.
2. Culfa, E. (2026). *Kadim Ruhun Modern Terapisi: Nevâî Yaklaşımı*. Bilimsel Gelişim Yayınevi.
3. Durkheim, E. (1897). *Suicide: A study in sociology*. Free Press.
4. Eraslan, K. (1993). *Ali Şîr Nevâyî ve Sosyal Etik*. Ankara: TDK Yayınları.
5. Frankl, V. (1963). *Man's search for meaning*. Beacon Press.
6. Levend, A. S. (1965). *Ali Şîr Nevâyî: Hayatı, Sanatı ve Kişiliği*. TDK.
7. Maslow, A. (1954). *Motivation and personality*. Harper & Row.
8. Nevâî, A. Ş. (2021). *Hayretü'l-Ebrâr*. (Haz. T. Günay). Ötüken.
9. Özcan, H. (2025). Pedagojide klasik dönem Türk mütefekkirleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 88-112.
10. Seligman, M. (2011). *Flourish*. Free Press.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,
Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article is presented on 8-10 pages;
- Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 key words should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as “Figure”. Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
- Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages
- The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
- Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
- Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
- Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma’rifiy, ilm-fanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqanda o‘tkazilgan sammitida ko‘zda tutilgan o‘zaro aloqalarni jadallashtirish bo‘yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta’sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e’lon qilishga mo’ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e’tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O‘zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUIYIDAGI YO‘NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoslik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

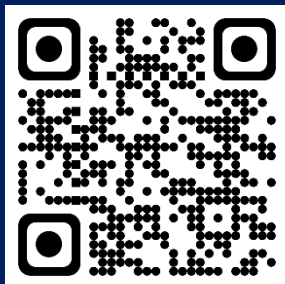
@turkologiya2025

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
- 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
- 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
- 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
- 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
- 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
- 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
- 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
- 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snoskalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
“ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и внизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа А4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекондованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğretim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmî yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar “Resim” olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
- Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2026-yil 24-martda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2026-yil 27-martda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturasini.

Offset qog‘ozi. Shartli bosma tabog‘i –15,4.

Adadi 15 nusxa. Buyurtma №806

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9

772992

922004